

Noored ja vähk

Jana Jaal – Eesti Kliiniliste Onkoloogide Selts

Pahaloomulised kasvajaad on südame- ja veresoonekonnahaiguste kõrval tõusnud üheks peamiseks haigestumuse ja suremuse põhjuseks terves maailmas. Igal aastal diagnoositakse maailmas vähkkasvaja ligikaudu 12,7 miljonil inimesel, sealhulgas 3,2 miljonil inimesel Euroopas. Igal aastal sureb pahaloomulistesse kasvajatesse maailmas ligikaudu 7,6 miljonit ning Euroopas 1,7 miljonit inimest.

Vähktõbe peetakse eelkõige vanemate inimeste haiguseks, kuna enamik patsientidest, kellel pahaloomuline kasvaja avastatakse, on vanemad kui 65 eluaastat. Sellele vaatamata võivad pahaloomulised kasvajaad esineda kõikides vanuserühmades, k.a lastel ja noortel täiskasvanutel.

Noortel vähki haigestunud täiskasvanutel on võrreldes teiste vanuserühmadega (lapsed, vanemad täiskasvanud, eakad) mitmeid erinevusi. Noorte vähki iseloomustavad piiratud teadmised haiguse bioloogiast, etioloogiast ning riskiteguritest. Samuti on paljude noorte pahaloomuliste kasvajaate puhul probleemiks nende hiline avastamine, mis omakorda mõjub negatiivselt ravi tulemuslikkusele ja elulemusele. Noorte vähihaigete elulemust on analüüsitud rahvusvahelises uuringus projekti EURO CARE-3 raames ning kahjuks näitasid tulemused, et Eesti noorte vähihaigete 5 aasta elulemus on Euroopas halvim. Lisaks eeltoodule on noortel vähki haigestunud tähtsad probleemid, mis on seotud ravist tingitud kõrvaltoimetega ning fertiilsuse

säilitamisega. Viimane muutub äärmiselt oluliseks, kui varajase avastamise ja efektiivse ravi järel on noor inimene vähist tervistunud ning soovib luua või suurendada olemasolevat perekonda.

Täpse ja adekvaatse info puudumise tõttu ei ole Eestis siiani olnud võimalik paremini korraldada noorte vähktõve ennetusega seotud tegevusi, soodustada haiguse varajast avastamist, parandada haiguse kliinilist käsitlust ning lahendada noorte jaoks ühe väga olulise valdkonna – elukvaliteedi säilitamisega – seotud küsimusi.

Noorte vähihaigete abistamiseks tuleb alustada olemasoleva situatsiooni kirjeldamisest. Selles on initsiatiivi võtnud Eesti Kliiniliste Onkoloogide Selts (EKOS) ning analüüsinud 15–44aastaste Eesti noorte pahaloomulistesse kasvajatesse haigestumust 30 aasta jooksul (1980–2009). Käesoleva Eesti Arsti erinumbri „Noored ja vähk“ artiklites ongi kirjeldatud saadud tulemusi ning toodud välja Eesti noortel sagedamini esinevad vähipaigmed ning haigestumustrendid. Seda taustainfot teades saame ühendada jõud, et tagada noortel esineva vähktõve varajane avastamine ning tulemuslik ravi. Samuti aitab saadud info teadvustada probleemi riiklikul tasandil, et leida vajalikke lahendusi noorte vähiravis.

Täna kõiki toetajaid, kelle abiga on erinumber „Noored ja vähk“ võimalikuks osutunud.

jana.jaal@kliinikum.ee

Jana Jaal

Erinumbri toimetaja on Eesti Kliiniliste Onkoloogide Seltsi esimees Jana Jaal.